

نشانه های ظهر

محمد رضا جباری

یکی از موضوعاتی که از دیرباز ذهن بشر را به خود مشغول داشته اعتقاد به مصلح کل است. اینکه زندگی اجتماعی در این جهان با تمام ظلم ها، ستم ها و نابرابری ها؛ با تمام بھردهی ها و بھردهی کشی ها؛ با تمام تفاوت های نابحق بین طبقات اجتماعی سرانجام خوبی خواهد داشت؛ و در نهایت کسی پیدا خواهد شد که به تمام این نابرابری ها و ظلم های پایان دهد و حق هر کسی را به او بدهد، و تمام آحاد جامعه در سایه حکومت عادلانه او با آسایش خاطر زندگی کنند و از رنج ستم و برتری طلبی و زیاده خواهی طبقات خاص آسوده باشند، تمام قوا و نیروهای انسانی به جای اینکه صرف درگیریهای ناشی از تجاوزات و تعارضات برخواسته از فزون خواهی ها شود در راه رشد و شکوفایی استعدادهای انسان و هموار کردن راه کمال او به کار گرفته شود؛ از جمله مسائلی است که اعتقاد به آن همزمان با پیدایش اولین اجتماعات بشری پیدا شد، و هر مکتب و مردمی به تناسب تعالیم خود طرحی از این زندگی مطلوب ارائه و شخصی را به عنوان مصلح معرفی کرده است.

تا آنجا که ستون موجود ادیان مختلف نشان می دهد اسلام روشن ترین طرح از اصلاح نهائی جهان را ارائه کرده است. در این طرح شخص مصلح شناخته شده، با اصل و نسب معلوم، دارای یارانی با تعداد معلوم، با برنامه ای مدون و مشخص می باشد.

اکنون طبق اخبار صحیح و مستند ما می دانیم نام آن بزرگ مصلح چیست، پدرش کیست، مادرش کیست و اجدادش را به ترتیب تا جد سی و یکم (۱) می شناسیم، و درباره اکثر آنها اطلاعات دقیقی در دست داریم که تمام گفته ها و کرده های مهم و بسیاری از امور جزئی زندگی ایشان را از زمان تولد تا لحظه وفات منعکس نموده است.

ما می دانیم او در چه سالی، چه ماهی و چه روزی متولد شده؛ چند سال به صورت عادی زندگی کرده، در چه سالی غایب شده و با چه کسانی در ارتباط بوده است.

تنها نکته ای که در این طرح تا حدودی مبهم مانده و به طور دقیق مشخص نشده زمان ظهر مصلح است؛ البته این ابهام اگر با کلیت طرح سنجیده شود از نقاط قوت و کمال آن به حساب می آید. زیرا ممکن است قصور ذاتی یک عضو از یک مجموعه لازمه کمال محموعه باشد. آری عدم اطلاع دقیق از زمان ظهر هر چند به خودی خود نقص و نارسایی است ولی در مقایسه با طرح جامع اصلاح نهایی امری ضروری و اجتناب ناپذیر است.

توضیح اینکه: اعتقاد به ظهور مصلح دارای دو اثر متفاوت در دو قطب اجتماع پیری است؛ از طرفی، موجب نشاط و زندگانی شدن روح

امید در قطب محروم و ستمدیده جامعه می شود و از طرفی مایه هراس و وحشت طبقه ستمگر و بهره کش می باشد.

اعتقاد به ظهور مصلح در صورتی می‌تواند این دو نقش مهم را ایفا کند و طبقه محروم را در مقابل بهره‌کشان و ستمگران روی پا

نگهدارد که وقوعش در هر روز و هر ساعت ممکن باشد. ولی اگر تاریخ ظهور معلوم باشد نسلهایی که عمر خود را متصل به آن

زمان نمی دانند خود به خود از شعاع تاثیر این اعتقاد خارج، ستمکشان نالمید و ستمگران بی پروا می شوند. و بدیهی است که

طرحی با این اهمیت نمی‌تواند تنها در یک نصل مؤثر باشد بلکه باید به گونه‌ای باشد که هر کس در هر عصر و زمانی خود را در

شعاع ظهور پداند. به همین حیثت در اسلام همه ابعاد اصلاح جهانی، آخر الزمان، یا دقت مشخص شده ولی، زمان، هظور در هاله ای

از این‌ها باقی مانده است.

و درست به همین دلیا، از فردای غیت شعبان، در انتظار فرج یوده اند و مردم هر دوره ای، خود را مردم آخر الزمان، میبینداشته اند.

بنابران: ابراهام ظهور، فیچ از بعد زمانه، و عدم اطلاع از زمان، دقیق، آن یک ضر

ابن، موضوع از یک جهت و اهتمام معصومه‌من: (ع) به طرح اب: مسالله در، جامعه از حمته، دیگ باعث شده که همزمان با طرح اصا

مسالله اصلاح بای، تعیین احتمال زمان ظهور علائم و نشانه های بیان شدم.

علماء و اندیشمندان این علائیه را جمع کرده و تحت عنوانی «علائیه ظاهرا» و با «ملاحمه» (۲) و «فتنه» (۳) تدبیر نموده اند. به

لهنر، که مرحوم «شیخ آغانیگ طهراز» در کتاب «الزیجه» حمایت کرده است. ترا علام شیخه ۴۲ کتاب، تحقیق عزیز

^٤ ملحوظة: «كتاب تحرير عزماء»، «الإمام الخاتم»، به شهادة تحريره، لم يدخل إلى كتب مسند

آنها قدر می‌باشند و این دو قدر از این لایه تا لایه پیش از آن است.

این تعداد کم است که ممکن است نگاشته شاهد گزینه در میان از کتب سید و کلام شده باشد.

تاریخ دنیا این منظمه باند نخواسته شده است.

ذکر هزار قاده فوجیه از این

۱- حملاتی که انتقاد به خاصیت افتخار داشته باز همچنان می‌باشد.

تلقى في كل قرية وبلدة في مصر، فتحت لهم أبوابها، وفتحت لهم باباً إلى كل إقليم في مصر.

که در اینجا نیز از گذشته که از اینجا لایم داشت: آنها از قبیل همه اینها بودند

۱- مالیات ۲- ترکیب مالک ۳- مالک اداری ۴- کارخانه ۵- مالک انتفاع- عقد اداری ۶- مالک انتفاع

مسلم ۱۵- سنن ابن ماجه ۱۶- سنن ابی داود ۱۷- سنن ترمذی به اضافه اینکه بعضی از علماء دانشوران اهل سنت در این زمینه

آثار مستقلی تالیف نموده اند چنانکه مؤلف کتاب «در جستجوی قائم عج» در تحقیقی ارزنده جمع آوری نموده تعداد پنج نفر از

علمای اهل سنت در این موضوع صاحب اثر می باشند که نام ایشان به این قرار است.

۱ - ملا جلال الدین سیوطی شافعی دارای سه کتاب به نامها:

«علامات المهدی» (۶)، «نبذه من علامات المهدی» (۷) «البرهان فی علامه مهدی آخر الزمان» (۸) می باشد.

۲ - ابن حجر هیثمی شافعی مکی دارای کتاب «علامات المهدی المنتظر» (۹) - ابن حجر هیثمی سعدی مصری شافعی صاحب

کتاب «حاشیة على القول المختصر في علامات المهدی المنتظر» (۱۰)

۳ - علی بن حسام الدین متقدی هندی مؤلف کتاب البرهان فی علامات المهدی و کتاب تلخیص البيان فی اخبار مهدی آخر الزمان

۴ - ابن کمال پاشا حنفی صاحب کتاب «تلخیص البيان فی علامات مهدی آخر الزمان» (۱۳) و تعداد دیگری از بزرگان اهل سنت

که کتابهایی در موضوع ملاحم و فتن از خود به یادگار نهاده اند.

۵ - بدیهی است که همه روایاتی که در این زمینه وارد شده از نظر اعتبار سندی در یک مرتبه نیستند پاره ای از علائم در تعداد

فراآنی از روایات وارد شده به طوریکه می توان گفت اخباری که بر آنها دلالت دارند در حد «تواهر» (۱۴) یا بالاتر از حد تواتر

هستند، و بعضی باخبر واحد «مستفیض» (۱۵) به دست ما رسیده اند و برخی نیز با خبر واحد غیر مستفیض نقل شده که تعدادی

از آنها نیز سندهای معتبری دارند. ما در آینده در ذیل هر یک از این علائم اسناد آنها را به تفصیل نقد و بررسی خواهیم کرد.

۶ - علائم ظهور را از جهات مختلفی می توان تقسیم کرد ما به دو تقسیم که در آیند مورد بحث خواهند بود اشاره می کنیم:

الف) علائم و نشانه هایی که به زمان ظهور نزدیک، و بعضی تقریباً متصل به آن هستند؛ و علائمی که با زمان ظهور فاصله دارند.

ب) علائم و نشانهایی که از روایات استفاده میشود وقوع آنها حتمی است و علائمی که وقوع آنها حتمی نبوده بداء در آنها هست.

۷ - اخباری که در زمینه علائم ظهور به دست ما رسیده از جهتی به گذشته های دور ارتباط دارند و از جهتی به آینده متصل

می باشند به لحاظ ظرف صدور و قائل متون اخبار، به گذشته مربوط می شدند و به لحاظ زمان وقوع موضوعات خود با آینده

مربوط میشوند و هر یک از این دو جهت موجب مشکلاتی میشود که برای اعتماد به این اخبار قبل از این مشکلات حل شود.

زمان صدور و روایان اخبار

هر سخنی که با واسطه به ما می رسد تا زمانی که به حد تواتر نرسد احتمال جعل و وضع در مورد آن معقول است به اضافه اینکه

احتمال و وضع در اخبار مورد بحث ما از چند جهت قوی تر است.

۸ - این روایات درباره آینده سخن می گویند و روای مطمئن است معاصرین او و حتی چند نسل بعد از آنها نمی توانند بر جعلی

بودن خبر واقف شوند.

۲ - بسیاری از روایات این باب با بیان رمزی و عبارات مبهم وارد شده و به همین جهت هر کدام با وقایع و حوادث مختلفی قابل

انطباق می باشند و به همین دلیل است که نمی توان فهمید که خبر جعلی است یا نه. و این دو امر باعث می شوند که افراد

دروغپرداز در جعل خبر جرات بیشتری پیدا کنند.

۳ - بعضی از این اخبار از وقایعی خبر می دهند که قبل از زمان ما اتفاق افتاده اند به همین جهت احتمال می دهیم که بعضی از

راویان به هر دلیل پس از وقوع آن حوادث، این اخبار را جعل کرده و به راویان قبل از خود نسبت داده باشند.

اینها اشکالاتی است که به خاطر ارتباط این اخبار به گذشته با آن مواجهیم.

پی نوشتها:

۱ - حقیقت این است که تاریخ نام تعداد بیشتری از اجداد حضرت مهدی (عج) را حفظ کرده است ولی از رسول مکرم اسلام

روایت شده که فرمود: «اذا بلغ نسبی الى عدنان فامسكوا» و شماره پدران آن حضرت تا عدنان بیست و یک نفر است که اگر با

عدد ده (شماره اجداد حضرت مهدی تا پیامبر اکرم) «جمع شود عدد سی و یک بدست می آید.

۲ - «ملاحم» «جمع «ملحمه» و در لغت به معنای جنگ بزرگ و حماسه عظیم است. اما در اصطلاح به فتنه ها و آشوبهای

آخرالزمان اطلاق می شود.

۳. «فتنه» «نیز جمع «فتنه» به معنای آزمایش، بلا و محنت، آشوب، اختلاف آراء و عقاید و جنگ و خونریزی است.

۱۴ - خبر «متواتر» در اصطلاح به خبری اطلاق می شود که راویان آن از نظر تعداد به حدی برسند که عادتاً اتفاق آنها بر کذب

محل باشد و این خصوصیت در همه طبقات راویان وجود داشته باشد. ر.ک: العاملی، زین الدین (الشهید الثانی)، الدرایة فی علم

مصطلح الحديث، نجف، مطبقة النعمان، ص ۱۲.

۱۵ - خبر «مستفیض» خبری است که راویان آن را طبقه از ۳ نفر (بنابر قول مشهور) و یا ۲ نفر (بنابر قول دیگر) بیشتر باشند. ر.

ک: العاملی، زین الدین (الشهید الثانی) همان، ص ۱۶.